Ulkoministeriö Neuvostoraportti EU/6/2023-UM-161

Väänänen Juho 26.10.2023

EU/YUTP/EDUSKUNNALLE TIEDOTTAMINEN/Neuvostoraportti ulkoasiainneuvostosta 23.10.2023

Kokous

Ulkoasiainneuvoston kokous 23.10.2023

Jäsenmaat tuomitsevat Hamasin terrori-iskut. Israelilla on oikeus itsepuolustukseen kansainvälisen oikeuden ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden mukaisesti. Kriisin laajenemista alueelliseksi konfliktiksi vältettävä, diplomaattinen vaikuttamistyö tärkeää. Panttivankien vapautusta on myös vaadittava. Gazan humanitaarinen katastrofi on vältettävä. Humanitaarista apua on lisättävä, ml. tuki UNRWA:lle. Palestiinan siviiliväestön suojeleminen, perustarvikkeiden saannin turvaaminen sekä humanitaarinen pääsy on tärkeää. Lähi-idän rauhaa on edistettävä kahden valtion mallin pohjalta.

Jäsenvaltiot antoivat yleisellä tasolla tukensa EU:n turvallisuussitoumuksille Ukrainalle. Turvallisuussitoumusten yksityiskohdat vaativat kuitenkin vielä hiomista. Euroopan rauhanrahaston metodologiaa kehitetään siten, että vahva pitkän aikavälin tuki jatkuu ja eurooppalaisen puolustusteollisuuden kapasiteetti vahvistuu.

Tilanne Israelissa ja lähialueella

Korkea edustaja Borrell kävi läpi ajankohtaista tilannetta. Hamasin terrori-iskut tuomitaan. Israelilla on oikeus itsepuolustukseen. Kansainvälistä humanitaarista oikeutta on kuitenkin noudatettava. Hamasin panttivankien vapauttamiseksi pyritään vaikuttamaan. EU:n tulisi keskittyä erityisesti siviilien suojeluun kansainvälisen humanitaarisen oikeuden mukaisesti, pohtia humanitaarisen avun lisäämistä sekä avun perille saamista Gazaan. EU:n tulisi tarkastella tuen lisäämistä UNRWAlle. On vältettävä konfliktin alueellista laajenemista ja lisättävä vaikuttamistyötä alueella. Tilanteeseen liittyy paljon disinformaatiota, jota Venäjä käyttää hyväkseen. EU:n yhtenäisyys ja erityisesti multifoorumeilla on tärkeää. Rauhansuunnitelman osalta EU:n ja arabimaiden ”Peace Day Effort” tulisi kalibroida uudelleen. Työn kahden valtion ratkaisun eteen on jatkuttava.

Komission puheenvuorossa todettiin katastrofaalinen humanitaarinen tilanne Gazassa. Siviilien tilanne on vakava ja pahenee edelleen. Uhriluvut kasvavat koko ajan. Miljoona siviiliä on joutunut jättämään kotinsa eikä heillä ole paikkaa mihin mennä. EU on antanut 50 MEUR lisää humanitaarista

apua Gazaan ja Palestiinaan ja työskentelee avun perille saamiseksi YK:n, kansalaisjärjestöjen sekä Punaisen ristin ja –puolikuun kanssa. EU on avannut kaikille jäsenmaille avoimen, EU:n kustantaman, humanitaarisen ilmasillan Gazan aputoimitusten perille toimittamista varten Egyptiin. Tärkeintä vallitsevassa tilanteessa on varmistaa kansainvälisen humanitaarisen oikeuden mukainen humanitaarinen pääsy Gazaan, jonka täytyy toimia ilman rajoituksia. Israelin oikeus puolustaa itseään tunnustetaan. Humanitaarisen pääsyn osalta presidentti Bidenin ja YK:n työn tulokset tervetulleita ensimmäisten rekkojen alueelle pääsyn osalta, mutta tarvitaan paljon enemmän. Lisäksi tilanne Länsirannalla on hyvin jännitteinen ja myös siellä tarvitaan humanitaarista apua.

Komissio totesi myös, ettei Hamasin iskuja Israeliin voida oikeuttaa millään tavalla. Hamasia on vaadittava vapauttamaan panttivangit. Palestiinalaiset kärsivät myös itse Hamasin terrorista. EU:n rahoitusta ei mene Hamasille eikä muillekaan terroristeille, mutta tilanne arvioidaan. Humanitaarinen apu ei ole arvioinnin kohteena.

Jäsenmaiden näkemykset olivat yhtenäisiä Hamasin terrorismin tuomitsemisessa. Israelilla on oikeus itsepuolustukseen. Sen tulee kuitenkin noudattaa kansainvälistä oikeutta ja kansainvälistä humanitaarista oikeutta. Konfliktin alueellistuminen halutaan välttää, missä diplomaattinen vaikuttamistyö on tärkeää. Kriisin alueellisella laajenemisella voisi olla vaikutuksia Euroopalle mm. muuttoliikkeeseen liittyen.

Monen jäsenmaan puheenvuorossa korostettiin, että vain poliittinen ja diplomaattinen ratkaisu kahden valtion mallin pohjalta takaa rauhan Lähi-idässä. Todettiin EU:n Peace Day Effort - aloite pohjana rauhantyölle. Palestiinan siviiliväestön suojelemista ja perustarvikkeiden saannin turvaamista ja humanitaarista pääsy alueelle korostettiin. Todettiin Lähi-idän tilanteen vaikutus globaalin etelän maiden suhtautumisessa EU:iin.

Suomi tuomitsi puheenvuorossaan Hamasin terrori-iskut ja totesi Israelilla olevan oikeus suojella kansalaisiaan. Tämän tulee tapahtua kansainvälisen humanitaarisen oikeuden puitteissa. Vaaditaan panttivankien välitöntä vapautusta. Humanitaarista oikeutta on kunnioitettava kautta linjan ja siviilejä suojeltava kaikkialla. Tuettiin EU:n toimia humanitaarisen avun pääsemiseksi Gazaan. Humanitaarinen katastrofi Gazassa on vältettävä. Palestiinalaishallinto tarvitsee EU:n tukea. Tulee toimia alueellisen eskalaation välttämiseksi. Kahden valtion ratkaisua ja etenemistä sen osalta tuetaan osana Lähi-Idän rauhanprosessia.

Venäjän sotilaallinen hyökkäys Ukrainaan

Korkea edustaja Borrell katsoi, että jäsenmailta tulisi tulla ohjausta EU:n Ukrainalle tarjoamista turvallisuussitoumuksista, joiden hyväksyminen on tavoitteena joulukuun Eurooppa-neuvostossa. EU:n sitoumukset tulee sovittaa yhteen EU:n jäsenvaltioiden kahdenvälisen sekä G7:n Ukrainalle antamien sitoumusten kanssa.

Komissio kertoi Ukraina-välineestä. 50 miljardin Ukraina-väline on tarkoitettu EU:n pitkän aikavälin Ukraina-tuen varmistamiseksi. Sen kautta Ukrainalle suunnataan tukea sekä jälleenrakennukseen että Ukrainan valtion budjettivajeen kattamiseksi. Euroopan parlamentti on jo hyväksynyt välineen ja neuvostolta tarvitaan myönteinen päätös, jotta Ukraina-tuki jatkuu keskeytyksettä myös vuonna 2024. Ukraina laatii samalla omaa jälleenrakennussuunnitelmaansa yhteistyössä EU:n ja muiden kansainvälisten kumppaneiden kanssa.

Jäsenvaltioiden puheenvuoroissa toistui viesti, että EU:n tulee pystyä reagoimaan useaan kriisiin samaan aikaan. Lähi-idän tilanteesta riippumatta Ukraina-tuen tulee jatkua. Sotaväsymykselle ei saa antaa tilaa. Jäsenvaltiot antoivat yleisellä tasolla tukensa EU:n turvallisuussitoumuksille, mutta yksityiskohdista täytyy vielä keskustella. Euroopan rauhanrahaston 20 miljardin Ukraina-kuoren valmisteluissa tulee huomioida kansalliset ulko- ja turvallisuuspoliittiset ratkaisut, ja EPF:stä annettavan tuen yksityiskohtia tulee vielä viilata mm. ennustettavuuden osalta. 12. pakotepaketin kanssa eteneminen sai tukea.

Suomen puheenvuorossa todettiin, että Ukrainan tulee pysyä EU:n strategisena prioriteettina myös usean yhtäaikaisen kriisin keskellä. EPF:n 20 miljardin Ukraina-kuoren luomiselle annettiin tuki ja toivottiin EPF:stä annettavan 8. tukipaketin pikaista hyväksymistä. Eurooppalaisen puolustusteollisuuden vahvistamisen todettiin olevan tärkeää sekä Euroopan että Ukrainan näkökulmasta. Koordinoitua vaikuttamistyötä presidentti Zelenskyin rauhansuunnitelman edistämiseksi tulee jatkaa.

Suomi informoi yhdessä Viron ja Ruotsin kanssa Itämerellä kriittiseen infrastruktuuriin kohdistuneista vahingonteoista ja käynnissä olevista tutkinnoista. Suomi hyödyntää tilanteessa EU:n olemassa olevaa hybridityökalupakkia ja jakaa ensimmäisessä vaiheessa tilannekuvaa EU-kumppaneille.

Ajankohtaiset aiheet

Armenia-Azerbaidzhan-keskustelu siirtyy marraskuun ulkoasiainneuvostoon. Ajankohtaisissa aiheissa käsiteltiin lyhyesti Venezuelan sekä Kosovon ja Serbian ajankohtaista tilannetta.

Suomen edustajat
UMI Valtonen ja virkamiesvaltuuskunta